

KUR'AN TARİHİ

Hacı ÖNEN

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademişyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Yayın Koordinatörü
978-605-258-215-2	Yasin Dilmen
Kitap Adı	Kapak ve Sayfa Tasarımı
Kur'an Tarihi	Akademişyen Dizgi Ünitesi
Editörler	Yayıncı Sertifika No
Ömer FİDANBOY Kutbettin EKİNCİ	25465
Yazar	Baskı ve Cilt
Hacı ÖNEN	Sonçağ Matbaacılık
	DOI
	10.37609/akya.1873

GENEL DAĞITIM
Akademişyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademişyen.com*

www.akademişyen.com

ÖNSÖZ

Kur'ân, insanlara yol gösterici olarak indirilen ve onları derinden etkileyen son ilahî hitaptır. Kur'ân, müslümanlarca en çok okunan, mana dolu lafızlarıyla onları etkileyen ilahî bir kelimedir. Kur'ân vahyin evrensel mesajı, insanlar için manevî ufuklar açarken, aynı zamanda onlar için evrensel prensipler vaz eder.

Kur'ân, nâzil olduğu günden bu güne tahrif edilmeyen, yani orjinalliğinden hiçbir şey kaybetmeyen tek ilahî kitap olma vasfına sahiptir.

Hakkında en çok çalışmanın yapıldığı kitabın Kur'ân olduğunu söylemenin abartılı bir iddia olmadığını düşünüyoruz. Özellikle Batıda Kur'ân metninin mevsûkiyetini sorgulamak amacıyla yapılan Kur'ân araştırmaları, Müslüman bilim adamlarını bu yönde daha çok araştırma yapmaya itmiştir. Nitekim M. Mustafa el-Azamî, Kur'ân Tarihi adlı eserinin önsözünde bahsettiğimiz gerçekliğe vurgu yapmıştır. Biz de Kur'ân tarihi ve Kur'ân'ın metinleşmesi ile ilgili yapılan çalışmalara bir nebze katkı sağlamak için bu çalışmayı yapmayı uygun gördük.

Kur'ân tarihi ve Kur'ân'ın metinleşme süreci farklı saikler neticesinde birçok araştırmacının dikkatini çekmiş, bu alanda farklı çalışmalar ortaya konmuştur. Şüphesiz Kur'ân'ın metinleşme tarihini ele alan her çalışma konuyu farklı bir anlayışla ele alma iddiasındadır. Biz de bu çalışmada Kur'ân tarihi ve onun metinleşme süreci ile ilgili bir takım problemleri farklı bir bakış açısıyla ele almaya çalışacağız.

Çalışmamız temelde bir giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, önemi, metodu ve araştırmanın kavramsal çerçevesi ele alınacaktır.

Birinci bölümde Kur'ân dil-münsabeti, Arap dili, Arapçada yazı gibi konular incelenecektir. Ayrıca bu bölümde Kur'ân'ın indirildiği dil ve lehçeler, Kur'ân'ın nâzil olduğu ve yazdırıldığı Kureyş lehçesi, Kur'ân'da farklı dil ve lehçelerden kelimelerin varlığı gibi konular ele alınacaktır.

İkinci bölümde vahiy, vahyin Hz. Peygamber'e iletilmesi ve vahyin mahiyeti ele alınacaktır. Ayrıca Kur'ân'ın nüzûlü, ilk ve son âyetler,

Kur'ân'ın tedriciliği ve Kur'ân'ın nüzûlü ile ilgili görüşler incelenecektir.

Üçüncü bölümde Kur'ân'ın metinleşme süreci, dönemler halinde ele alınacaktır. Bu çerçevede Hz. Peygamber döneminde Kur'ân'ın hıfzı, kitabete ve arza konusu incelenecektir. Ayrıca Ebu Bekir döneminde Kur'ân'ın cem'ini gerektiren hususlar ve cem' olayı, Hz. Osman'ın Kur'ân'ı istinsahı gibi konular araştırma konusu yapılacaktır.

Dördüncü bölümde Kur'ân'ın lafzıyla ilgili hususlar çerçevesinde, besmele, âyet ve sûrelerin tertibi, yedi harf ve kıraatlar konusu incelenecektir. Ayrıca yedi harf ve kıraatların Mushaflara aktarımı, Kur'ân'ın menşei ve mevsukiyeti gibi konular ele alınacaktır.

Bu vesileyle çalışmamı okuma zahmetinde bulunan Doç. Dr. Hayreddin Kızıl'a, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uğurlu Arslan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yrd. Doç. Dr. Hacı ÖNEN

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.Ü.İ.F.D.	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
A.Ü.İ.F.Y.	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları
b.	: Bin
bkz.	: Bakınız
byy.	: Baskı yeri yok
bty.	: Baskı tarihi yok
c.	: Cilt
ev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
D.İ.B.Y.	: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
h.	: Hicrî
Hızr.	: Hazırlayan
İSAM	: İslamî Araştırmalar Merkezi
M.Ü.İ.F.	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
m.	: Miladî
Ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa
T.D.V.İ.A.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
T.D.V.Y.	: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
T.D.K.Y.	: Türk Dil Kurumu Yayınları
tsz.	: Tarihsiz
yay.	: Yayınlar
y.h.	: Yayına Hazırlayan

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
A-Araştırmanın Konusu ve Önemi	1
B-Araştırmanın Metodu	3
C-Kavramsal Çerçeve: Kur'ân	4
1-Kur'ân'ın Sözlük Anlamı	4
2-Kur'ân'ın İstılahî Anlamı	6
BİRİNCİ BÖLÜM	
KUR'ÂN'IN NÂZİL OLDUĞU DİL VE KUR'ÂN'IN DİLSEL	
ÖZELLİKLERİ	9
A-Kur'ân-Dil Münasebeti	9
B-Arap Dili.....	11
1-Dil (Lisan) Kavramı	11
2-Arap Dilinin Kaynağı Meselesi.....	13
C-ARAPLARDA YAZI.....	15
1-Arap Yazısının Ortaya Çıkışı.....	15
2-İslam Öncesi ve Sonrasında Arap Yazısı	19
D-ARAPLARDA LEHÇE FARKLİLİĞİ	21
1-Lehçe Kavramı	21
2-Arapça'da Lehçeler	22
E-KUR'ÂN'IN KENDİSİYLE NÂZİL OLDUĞU LEHÇE VEYA	
LEHÇELER	24
1-Kur'ân'ın Farklı Lehçelerle Nüzûlü.....	24
2-Kur'ân'ın Kureyş Lehçesiyle İndirilişi ve Yazılışı.....	25
a-Kureyş Lehçesinin Özellikleri	26
b-Kur'ân'ın Kureyş Lehçesi İle Nüzûlü	28
c-Kur'ân'ın Kureyş Lehçesi ile Yazımı	29
F-KUR'ÂN'DA FARKLI DİL VE LEHÇELERDEN	
KELİMELERİN VARLIĞI	31
1-Kur'ân'da Kureyş Lehçesi Dışındaki Lehçelerden	
Kelimelerin Varlığı	31
2-Kur'ân'da Yabancı Dillerden Kelimelerin Varlığı	33

İKİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN'IN NÜZÛLÜ	37
A-Vahiy	37
1-Vahyin Tanımı	37
a-Vahyin Kelime Anlamı.....	37
b-Vahyin İstılahî Anlamı	39
2-Vahyin Keyfiyeti	40
3-Vahyin Geliş Şekilleri.....	44
B-Kur'ân Vahyi	46
1-Kur'ân'ın İndirilişi	46
2-Vahyin Meleğe İntikali	48
3-Vahyin Hz. Peygamber'e İndirilişi.....	49
a-Vahyin Başlangıcı	50
b-İlk ve Son İnen Âyetler ve Süreler	52
c-Nüzûlün Tedriciliği	54
4-Vahyin Sahabeye İntikali.....	56
5-Nüzûl İle İlgili Görüşler	58
C-Kura'n'a Mushaf İsmine Verilmesi.....	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUR'ÂN'IN METİNLEŞME SÜRECİ	65
A-Hz. Peygamber Dönemi	65
1-Kur'ân'ın Hıfzı.....	65
2-Kur'ân'ın Kitabeti	68
a-Kur'ân'ın Yazılmaya başlanması.....	68
b-Kur'ân'ın Yazdırıldığına Dair Deliller	69
c-Kur'ân Vahyinin Yazdırılması	72
d-Kur'ân'ın Muhafazasında Ezber ve Yazının Birlikte Kullanımı	73
3-Arza	74
a-Kavram Olarak Arza	74
b-Arza İle İlgili Hadisler.....	75
c-Arzanın Mahiyeti.....	76

4-Kur'ân'ın Hz. Peygamber döneminde Mushaflaştırılmamasının Sebepleri	78
B-Hz.ebu Bekir Dönemi: Kur'ân'ın Cemi'	79
1-Cem' Kavramı	79
2-Cemi' Gerektiren Sebepler	80
3-Kur'ân'ın Cem' Edilmesi	81
4-Cem' Edilen Mushafın özellikleri ve Akibeti.....	84
C-Hz.osman Döneminde Kur'ân'ın İstinsahı.....	86
1-İstinsah Kavramı	86
2-İstinsahı gerektiren Sebepler	86
3-İstinsahta Takip Edilen Prensipler	88
4-İstinsah Edilen Mushafın Özellikleri.....	89
D-Mushafların Noktalanması Ve Harekelenmesi	90
E-Lafzen Mensuh Ayetlerin Varlığı.....	92

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR'ÂN'IN LAFZÎ ÖZELLİKLERİ 101

A-Kur'ân Metninin Tertibi	101
1-Besmele	101
2-Âyet	103
a-Âyetin Sözlük ve Terim Anlamı	103
b-Âyetlerin Sayısı	104
c-Âyetlerin tertibi.....	105
3-Sûre.....	107
a-Sûrenin sözlük ve Terim Anlamı.....	107
b-Sûrelerin tertibi	107
B-Yedi Harf	108
1-Yedi Harf Kavramı	108
2-Yedi Harfin Anlam Alanı.....	110
3-Yedi Harfin Kur'ân Metniyle İlgisi	115
4-Hz. Ebu Bekir ve Hz. Osman Mushaflarında Yedi Harf ...	116
C-Kıraat	117
1-Kıraatın Tanımı ve Tespiti	117

2-Kıraat Farklılıklarının Hikmeti.....	119
3-Kıraatların âyetlerin anlamına Etkisi.....	120
4- İlk Mushaflarda Kıraatlar	124
D-Kur'ân'ın Menşei Ve Korunmuşluğu.....	125
1-Kur'ân'ın Menşei	125
2-Kur'ân'ın Korunmuşluğu.....	128
SONUÇ.....	131
BİBLİYOGRAFYA.....	137
DİZİN	145

BİBLİYOGRAFYA

el-Abid, Ali b. Süleyman, *Cemu'l-Kur'âni'l-Kerim Hıfzen ve Kitabeten*, Mecmeu'l-Melik Faht, b.y.y., 1421.

Akdemir, Atilla, *Hamid b. Abdulafettah el-Paluvî, Hayatı, İlmi Şahsiyeti, Eserleri ve Zünetü'l-İrfan Adlı Eserin Metodolojik Tanıtımı ve Tahkiki*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999.

— “*Kırâat-Resmü'l-Mushaf İlişkisi*”, Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları IV, Ensar Yay., İstanbul 2002.

Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, Ana Çizgileriyle Dilbilim, Ankara 1998.

Aktan, Ali, “*Arap Yazısının Doğuşu Gelişmesi ve İslam Yazısı Haline Gelmesi*”, İslamî araştırmalar Dergisi, II, 6, 1988.

Ahmed, Muhammed, Ahmed Halid, Muhammed Halid Mansur, *Mukaddimat fi'l-Kıraat*, I, Daru Ammar, Ürdün 2001.

Albayrak, Halis, “*Taberî ve Kırâat*”, Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları, IV (İsav), Ensar Yay., İstanbul 2002.

— “*Vahiy Gerçeği*”, Kutlu Doğum Haftası, 12-17 Ekim 1989, TDVY., Ankara 1990.

Al İsmail, Nebil b. Muhammed, *İlmu'l-Kıraat: Neşe'tuh Etravuh Eseruh fi U'lumi's-Şer'iyye*, Mektebetu Tevbe, 1419, b.y.y.

el-Amidî, Seyduddin, *el-İhkam fi Usulü'l-Ahkam*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.

Aşikkutlu, Emin, “*Kırâat İlminin Temel-lendirilmesinde Ahruf-ı Seba' Hadisi*”, Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları IV, Ensar Yay., İstanbul 2002.

Aydemir, Abdullah, “*Beytü'l-izze*” DiA, VI.

Aydın, İsmail, *Kur'ân Tarihi*, Tibyan yay., İzmir 2014.

el-A'zamî, Muhammed Mustafa, *Kur'ân Tarihi*, Çev. Ömer Türker, Fatih Serenli, İz Yay., İstanbul 2011.

Baş, Erdoğan, “*Kur'ân İlimlerinin Doğuşu ve Tarihi Gelişimi*”, Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları III, Ensar Yay., İstanbul 2002.

el-Baz, Muhammed Abbas, *Mebahis fi İlmi Kırâat*, Daru'l-Kelime, Kahire, 2004.

Bazemül, Muhammed b. Ömer, *el-Kırâat ve Eseruha fi't-Tefsir ve'l-Ahkam*, b.y.y. 1413.

Belazürî, Ahmed b. Yahya, *Futûhu'l-Büldan*, y.h., Selahuddin el-Müneccid, Kahire, bty.

Birşik, Abdülhamit, *Kırâat İlmi ve Tarihi*, Emin yay., Bursa 2004.

Buharî, *el-Camiu's-Sahih*, Daru's-Selam, Dimeşk 1421.

el-Butî, Muhammed Said Ramazan, *Min Ravai'l-Kur'ân*, Daru'l-Farabî, Dimeşk 2002.

Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Tarihi*, Fecr Yay., Ankara 1996.

—, *Tefsir Usulü*, t.d.v.y., Ankara 1995.

Cebel, Muhammed Hasan, *Vesaketu Nakli'n-Nassi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Mektebetu'l-Adab, Kahire 2001.

el-Cessas, Ahmet b. Ali, *Ahkamu'l-Kur'ân*, I, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, 1992.

- el-Cürcanî, Şerif, *et-Tarifât*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- Çetin, Abdurrahman, *Kur'ân İlimleri ve Kur'ân-Kerim Tarihi*, Dergah Yay. İstanbul 2012.
- _____, *Kur'ân-ı Kerimin İndirildiği Yedi Harf ve Kıraatlar*, Ensar Yay. İstanbul 2005.
- _____, *Kıraatların Tefsire Etkisi*, Marifet Yay., İstanbul 2001.
- Nihat M. Çetin, "Yazı", T.D.V.İ.A., III.
- Dağ, Mehmet, *Geleneksel Kıraat Algısına Eleştirel Bir Yaklaşım*, İsam Yay. İstanbul 2011.
- Ed-Danî, Ebu Umer Osman b. Said, *el-Ahrufu's-Seb'a li'l-Kur'ân*, Daru'l-Minare, 1997, b.y.y.
- _____, *et-Teysir fi'l-Kıraati's-Seb'*, Daru'n-Neşr, Beyrut 1984.
- Demirci, Muhsin, *Kur'ân ve Yorum*, Ensar Yay., İstanbul 2000.
- _____, *Kur'ân Tarihi*, Ensar Yay., İstanbul 2005.
- _____, *Tefsir Usûlü*, İFAV yay., İstanbul, 2014.
- _____, *Vahiy Gerçeği*, İstanbul, 2011.
- _____, "Nesih Bağlamında Recim Ayeti Sorunu", M.Ü.İ.F.D., 18, 2000
- ed-Dimyâtî, Ahmed Muhammed el-Benna, *İthafu Fudala'l-Beşer*, Alemu'l-Kutub, Beyrut, b.t.y.
- Draz, Abdullah, *Kur'ân'a Giriş*, Otto Yay. Ankara 2010.
- ed-Durî, Ebu Ömer Hafs b. Ömer, *Cüz'ün fih Kıraatu'n-Nebi*, Mektebetu'd-Dar, Medine 1988.
- Ebi Talib, Mekki b., *el-İbane an Mea'ni'l-Kur'ân*, Daru'n-Nehda, Mısır, ts.
- Ebu'l-Kasım, Ali b. Osman, *Siracu'l-Karii'l-Mübtedi*, Metbee'tu Mustafa, Mısır 1954.
- Ebu Şame, *el-Murşidu'l-Veciz*, Daru Sadir, Beyrut 1975.
- Ebü Zeyd, Nasr Hamit, *İşkaliyatu'l-Kirae ve Aliyatu't-Te'vil*, Daru'l-Beyda, Beyrut 1996.
- _____, *İlahî Hitabın Tabiatı*, Kitabiyat Yay. Ankara 2006.
- Elik, Hasan, *Kur'ân'ın Korunmuşluğu*, Fikir Yay, İstanbul, 2014.
- Endelüsî, Ebu Davud Süleyman b. Necah, *Muhatasaru't-Ebyini Lehecati't-Tenzil*, Mecmeu Melik Fahd, Medine 2002.
- Erdoğan, Mehmet "Kıraat Farklılıklarının Hüküm Çıkarmada Etkisi, Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları", Ensar Yay., İstanbul 2002.
- el-Fadlî, Abdulhadi, *Tarihu'l-Kıraati'l-Kur'âniyye*, Daru'l-Kalem, Beyrut, b.t.y.
- el-Ferahidî, Halil b. Ahmed Kitabul-Ayn, II, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- Galbun, Abdulmunim b., *Et-Tezkire fi'l-Kıraat*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2001.
- el-Gavs, Muhtar, Lugatu Kureyş, Daru'l-Mirac, Riyad 1997.
- el-Gazalî, Ebu Hamid Muhâmmmed, *el-Mustasfa min İlmi'l-Usul*, I, Daru'z-Zehair, b.y.y. 1990.
- Goldziher, Ignaz, *İslamda Fıkıh ve Akaid*, Çev. İlhan Başgöz, Ankara 2004.
- Gülle, Sıdkı "Kıraatlarda Tevatür Olgusu," Tarihten Günümüze Kıraat İlmi (Sempozyum), İstanbul 2012.

- Habeş, Muhammed, *el-Kıraatu'l-Mütevâtire ve Eseruha fi'r-Resmi'l-Kur'an'ı ve Ahkami's-Şeri'*, Daru'l-Fikr, Dimeşk 1999.
- el-Hadî, Abdül-Hâlim b. Muhammed, *el-Kıraatu'l-Kur'âniye*, Daru'l-Ğarb, Beyrut 1999.
- Hamidullah, Muhammed, *Kur'an'ı Kerim Tarihi*, Beyan Yay. İstanbul 2010.
- ___ *İslam Peygamberi*, Ankara 2002.
- el-Hasrî, Ravda Cemal, *el-Menhelu'l-Mufid fi Usuli'l-Kıraati ve't-Tecvid*, Daru'l-Kelim, Dimeşk 2005.
- el-Hasrî Mahmud, *Ehsenu'l-Eser fi Tarihi'l-Kurrâi'l-Erbea'te Aşer*, Metabi' Şirke-ti's-Şemrelî, b.t.y.
- el-Herevî, Ebu Ubeyd Kasım b. Sellam, Fedailu'l-Kur'an, Daru İbn Kesir, Beyrut, b.t.y.
- Hindavî, Ali İsmail Seyyid, *el-Camiu'l-Mufid fi Şerhi's-Şatibiyye*, Daru'l-Kimme, İskenderiyye 2011.
- Hüseyin, Taha, *Cahiliye Şiiri üzerine*, Ankara Okulu, Ankara 2003.
- Ebi Talib, Mekki, el-İbane an Mea'ni'l-Kur'an, Daru'n-Nehda, Mısır, ts.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth U'sman el-Mevsilî, *el-Hasais*, I, Heyetu'l-Misriyye, b.t.y., b.y.y.
- İbn Kuteybe, İbu Muhammed Abdullah b. Müslim, *Te'vilu Muhtelefi'l-Hadis*, Daru'l-Cil, Beyrut 1976.
- ___ *Te'vilu Muşkilu'l-Kur'an*, Müessesetu'r-Risale, Dimeşk 2011.
- İbn Hacer el-Askalanî, *Nuzhetu'n-Nezar Şerhu Nuhbeti'l-Fiker*, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire 1415.
- İbn Hacer el-Askalanî, *Fethu'l-Barî*, Daru's-Selam, Beyrut 2000.
- İbn Hanbel, Ahmet b., *Müsned*, Beyrut, b.t.y.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali, *el-İhkam fi Usûli'l-Ahkam*, I, Daru'l-Afak, Beyrut, b.t.y.
- İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdullah Cemaluddin el-Ensarî, *Şerhu Katru'n-Neda ve Bellu's-Seda*, Daru'l-Fecr, Dimeşk 2012.
- İbn Ebi Davud, Ebu Bekr Abdullah b. Süleyman, *Kitabu'l-Mesahif*, I, Daru'l-Beaşir, 2002 Beyrut.
- İbn İshak, Muhammed, *es-Siretû'n-Nebeviyye li İbn İshak*, I, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2004.
- İbn Manzur, *Lisanu'l Arab*, Daru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrut, b.t.y
- İbn Mücahid, Ebu Bekr Ahmed b. Musa, *Kitabu's-Seba' fi'l-Kıraat*, Daru's-Sahabe, b.y.y., 2007.
- İbn Nedim, Muhammed b. İshad, *el-Fihrist*, Darul Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- İbnu'l-Cezerî, Muhammed b. Muhammed, *en-Neşr Fi'l-Kirâati'l-Aşr*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, c.I, Beyrut 2006.
- ___ *Şerhu Tayyibeti'n-Neşr fi'l-Kiraati'l-Aşr*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- İbn Yusuf, Muhammed b. Muhammed, Şemseddin Ebu'l-Hayr İbnu'l-Cezerî, *Şerhu Tayyibeti'n-Neşr fi'l-Kıraat*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- ___ *Şerhu Tayyibeti'n-Neşr fi'l-Kıraati'l-Aşr*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.

- İbn Zekeriyya Ebu'l-Huseyn Ahmet b. Faris, *es-Sahibi fi fikhi'l-Luġe*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- İsa, Muhammed Mes'ud Ali Hasan, *Eseru'l-Kutaati'l-Kur'aniyye fi'l-Fehmi'l-Luġaviyye*, Daru's-Selam, Kahire 2009.
- el-İsfahanî, Ragıb, *el-Mufredat fi Ğaribi'l-Kur'an*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut 2005.
- İsmail, Şaban Muhammed, *el-Kiraat, Ahkamuha ve Mesaduruha*, Daru's-Selam, Kahire 1403.
- İtr, Hasan Diyauddin, *el-Ahrufu's-Seb'a*, Daru'l-Beşairu'l-İslamiyye, Beyrut 1998.
- el-Kadî, Abdulfattah b. Abdulgani, *Şerhu Nazmi'l-Cami' li Kiraati İmam Nafi'*, Mektebtu'l-Ezheriyye, Kahire, b.t.y.
- el-Kadî, Abdulfattah b. Abdulgani, *el-Vaft fi Şerhi's-Şatibiyye*, Mektebetu's-Suvaldi, b.y.y., 1992.
- el-Kâfiyeci, Muhyiddin Muhammed b. Süleyman, *Kitabu't-Teysir fi Kavaidi İlmi't-Tefsir*, çer. İsmail Cerrahoġlu, A.Ü.İ.F.Y., b.y.y., 1989.
- el-Kalkaşendî, Eb'u'l-Abbas Ahmed b. Ali, *Kitabu Subhu'l-A'ş'a*, III, Daru'l-Kutub, Kahire 1914.
- Karaçam, İsmail, *Kur'an-ı Kerim'in Nüzülü ve Kiraatı*, Nedve Yay., Konya, ty.
- Karagöz, Mustafa, *Dilbilimsel Tefsir ve Kur'an'ı anlamaya Katkısı*, Ankara Yay., Ankara 2010.
- Karaman, Hayrettin, M. Çağrırcı, İ.K. Dönmez, S. Gümüş, *Kur'an Yolu, Türkçe Meal ve Tefsir*, I, Ankara 2006.
- el-Kattan, Manna, *Mebehis fi U'lumi'l-Kur'an*, Daru's-Suudiyye, b.y.y., b.t.y.
- el-Kârî, Abdulaziz b. Abdulfattah, *Hadisu'l-Ahrufi's-Seba'*, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 2002.
- Kaya, Remzi, "Kiraat Açısından Abdest Âyeti", U.Ü.İ.F.D., V, Bursa, 1993.
- Keskinöġlu, Osman, *Nüzülünden Günümüze Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, T.D.V.Y., Ankara 1993.
- Kılıç, Hulusi, *Arap Dilbilgisi Sarf*, Raġbet Yay. İstanbul 2005
- Kılıç, Mustafa, *Kiraat-Tefsir İlişkisi Zamahşeri Örneġi*, İfav Yay., İstanbul 2015.
- Kırkız, Mustafa, *Arap Belagat İlminin Tarihi ve Gelişim Aşamaları*, Beyan Yay., İstanbul 2014.
- el-Kirmanî, Muhammed b. Yusuf, *Sahihu'l-Buhari bi Şerhi Kirmani*, Daru't-Turasi'l-Arabî, Beyrut 1981.
- Koca, Ferhat, *İslam Hukuk Metodolojisinde Tahsis*, İsam Yay. İstanbul 1996.
- Koç, Mehmet Akif, *İsnad Verileri Çerçevesinde Erken Dönem Tefsir Faaliyetleri*, Kitabiyat Yay., Ankara 2003.
- ___ *Tefsirde Bir Kaynak İncelemesi*, Kitabiyat Yay., Ankara 2005.
- ___ "Taberî Tefsirini Anlamak Üzerine", A.Ü.İ.F.D., 51, 1, Ankara 2010.
- el-Kurtubî, Ahmed b. Ebi Bekr, *el-Cami' li Ahkam'il-Kur'an*, Muessesetu'r-Risale, Dimeşk 2013
- Nasir, Mustafa, *Mesuliyetu't-Te'vil*, Daru's-Selam, Kahire 2004.
- Nesaî, Ahmed b. Şuayb, *es-Sünen*, Haleb, 1986.
- en-Nesefî, Ahmed b. Mahmud, *Medâriku't-Tenzil ve Hakâiku't-Te'vil*, Daru Kahrâman, İstanbul 1984.
- el-Makruş, el-Muhtar el-Müşri, *Keyfe Tukreu'l-Kur'an bi rivayeti İmam Kalun a'N Nafi' el-Medenî*, Falita 2001.

- el-Maliki, Abdulvahid b. Muhammed, *Şerhu Kitabı 't-Teysir li 'd-Dani fi 'l-Kiraat*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2003.
- el-Maliki, Ali b. Muhammed, *Ġaysu 'n-Nef' fi 'l-Kiraati 's-Seb'*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2004.
- Maral, Cüneyt Tefsirde Dilbilimsel Yöntem: Taberî Örneği, (Basılmamış Doktora Tezi), Diyarbakır 2017.
- Maşalı, Mehmet Emin, *Kur'an'ın Metin Yapısı*, Otto Yay., Ankara 2015.
- el-Maturidi, Ebu Mansur Muhammed b. Muhammed, *Te'vilatu Ehli's-Sunne*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- ___ *Kitabu 't-Tevhid Tecümesi*, ter. Bekir Topaloğlu, İsam Yay., Ankara 2005.
- el-Mısrî, Ömer b. Kasım, *el-Mükerrer fi ma Tevatere mine 'l-Kiraati 's-Seb'*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, b.t.y.
- Muhaysin, Muhammed Sâlim, *el-Kirautu ve Eseruha fi 'l-A'rabiyye*, Mektebetu Kulliyat, Kahire 1984.
- ___ *el-Muktebes mine 'l-Lehecaci 'l-Arabîyye ve 'l-Kur'ânîyye*, Daru Muhaysin, Kahire.
- Mustafa, Muhammed b. Muslihiddin, *Haşiyetu Muhyiddin Şeyh Zade ala Tefsiri 'l-Kadi el-Beydavî*, I, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1999.
- en-Neseî, Ahmed b. Mahmud, *Medâriku 't-Tenzil ve Hakâiku 't Te'vil*, Daru Kahraman, İstanbul 1984.
- en-Nuveyrî, Muhammed b. Muhammed, *Şerhu Teyyibeti'n-Neşr*, Daru'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- ___ *Şerhu Tayyibeti'n-Neşr*, Daru'l-Cil, Beyrut 1997.
- Nöldeke, Theodor, *Tarihu 'l-Kur'an*, Çev. Georges Tamer, Daru Neşr, Beyrut 2000.
- Okçu, Abdulmecit, *Kirâat Açısından Taberî ve Tefsiri*, Araştırma Yay., Ankara 2009.
- el-Mevsilî, Ebu'l-Feth U'sman b. Cinnî, *el-Hasais*, I, Heyetu'l-Mısrîyye.
- Muhaysin, Muhammed Sâlim, *el-Kiraat ve Eseruha fi U'lumi 'l-A'rabiyye*, Mektebetu Külliye, Kahire, trs.
- Ömer, Ahmed Muhtar, *İ'lud-Delale*, Alemu'l-Kutub, Kahire 1988.
- ___ *el-Bahsu 'l-Luğavî İ'nde 'l-E'reb*, Kahire 1988.
- Öztoprak, Siracettin, *Kur'an Kıraati, Kıraat-ı 'Aşere*, Beyan, Yay., İstanbul 2012.
- Öztürk, Hayrettin, *Ebedî Mucize Kur'an Yazılması ve Toplanması*, Ensar Yay., İstanbul 2005.
- Öztürk, Mustafa Hadiye Ünsal, *Kur'an Tarihi*, Ankara Okulu Yay., anka , 2016.
- Ünal, Mehmet, *Kur'an'ın Anlaşılmasında Kıraat Fârklıklarının Rolü*, Fecr Yay., Ankara 2005.
- Pakiş, Ömer, *Kur'an Tarihi*, Kitabî Yay., İstanbul 2013.
- Palovî, Abdulfettah, *Zübtedu 'l-İrfan*, Asitane Yay. İstanbul, b.t.y.
- Paret, Rudi, *Kur'an Üzerine Makaleler*, çev. Ömer Özsoy, Bilgi Vakfı Yay., Ankara, 1995.
- ___ *Kur'an Üzerine, İslam Sembolizmi*, İz yay. İstanbul 2012.
- er-Razî, Faruddin, *Mefatihü 'l-Gayb*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1990.
- ___ *el-Mehsul fi İlmi Usûli 'l-Fikh*, I, Muessesetu'r-Risale, b.y.y., b.t.y.

- er-Rifâi', Mustafâ Sadık, *İ'cazu'l-Kur'an ve'l-Belağati'n-Nebeviyye*, Daru'l-Erkam, b.t.y., Beyrut.
- es-Sabunî, Muhammed Ali, *et-Tibyan fi Ulumi'l-Kur'an*, Mektebetu'l-Asriyye, Beyrut 2009.
- Salih, Subhî, *Mebahis fi U'lumi'l-Kur'an*, Daru'l-İlm, Beyrut 2007.
- Salihî Abdulkadir Muhammed, *et-Tefsir ve'l-Mufessirin fi'l-Asri'l-Hadis*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut 2003
- Sâlim, Muhammed İbrahim Muhammed, *Feridetu'd-Dehr fi Te'sil ve Cemi'l-Kiraat*, Daru'l-Beyan, Kahire 2003
- Sezgin, Fuat, *Tarihu't-Turasi'l-Arabî*, çev. Mahmut Fehmi Hicazî, Ebul Fadl, b.y.y., 1977.
- Serinsu, Ahmet Nedim, *Kur'an'ın Anlaşılmasında Esbab-ı Nüzulün Rolü*, Şule Yay., İstanbul 1994
- ___ *Tarihsellik ve Esbab-ı Nüzûl*, Şule Yay., İstanbul 1996
- es-Suyuti, Celeleddin Abdurrahman, *Tabakatu'l-Müfessirin*, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetu Vehbe, Kahire 1986.
- ___ *el-İtkan fi U'lumi'l-Kur'an*, Daru İbn Kesir, 2006 Beyrut.
- ___ *et-Tehbir fi İlmi't-Tefsir*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2013.
- ___ *el-Ezharu'l-Mütenasire fi'l-Ahbari'l-Müevatire*, Daru'l-Fikr, Beyrut 1996.
- Sönmezsoy, Selahattin, *Kur'an ve Oryantalistler*, Fecr Yay. Ankara 1998.
- Şaban, Zekiyuddin, *Usûlu'l-Fikhi'l-İslamî*, b.y.y., b.t.y.
- ___ *İslam Hukuk İlminin Esasları*, Ter. İbrahim Kafi Dönmez, T.D.V.Y. Ankara 1996.
- Eş-Şafîî, Muhammed b. İdris, *er-Risale*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, b.t.y.
- Şen, Ziya, *Kur'an'ın Metinleşme Süreci*, Ensar Yay., İstanbul 2007.
- eş-Şenkitî, Sâlim Muhammed, *el-Ebhas fi'l-Kiraat*, Medine, b.t.y.
- Taberî, Muhammed b. İbn Cerir, *Camiu'l-Beyan A'n Te'vili Ayi'l-Kur'an*, Daru'l-İhya, Beyrut, try.
- Temel, Nihat, *Kiraat ve Tecvid İstulahları*, M.Ü.İ.F.V.Y., İstanbul, 1996.
- Tetik, Necati, *Başlangıçtan IX Hicri Asra Kadar Kiraat İlminin Tâlimi*, İşaret Yay. İstanbul 1990.
- et-Tihan, İsmail Ahmed, *Zahiretu Nekdi'l-Kiraat ve Menhecu't-Teberî fi ha*, el-Munazzametu'l-İslamiyyeti, Daru't-Takrib, Kahire 1989.
- el-Umerî, Leyla Tevfik, "*et-Tefsir ve'l-Şi'ru'l-Cahilî*", el-Munazzametu'l-İslamiyyeti, Daru't-Takrib, Kahire 1989.
- Uludağ, Süleyman, *İslam Düşüncesinin Yapısı*, Dergah Yay., İstanbul 2009
- ___ *Batın İlmi*, T.D.V.İ.A. c.5
- Ünal, Mehmet, *Kur'an'ın Anlaşılmasında Kırâat Farklılıklarının Rolü*, Fecr Yay., Ankara 2005.
- Vafî, Ali Abdulvadid, *Fıkhu'l-Luğa*, Nehdetu Mısır, Mısır 1938.
- Va'iz, Muhyiddin Abdusseccan, *Kitabu'l-Mesahif*, Daru'l-Beşair, Beyrut 2002.
- Vardar, Berke Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri, Multilingual Yay., İstanbul 2011.
- el-Vasitî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdalmuminin, *el-Kenz fi'l-Kiraati'l-Aşr*, Mektebetu's-Sekafe, Kahire. b.t.y.

- Watt, Montgomey, Kur'ân'a Giriş, Çev. Süleyman Kalkan, Ankara Okulu Yay., Ankara 2006.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Hak Dini Kur'ân Dili*, III, İstanbul, b.ty.
- Yıldız, Hakkı Dursun, "Arap", T.D.V.İ.A.
- Yüksel, Ali Osman, *İbn Cezerî ve Tayyibetü'n-Neşr*, İfav yay. İstanbul 1996.
- *Kıraat-ı Aşere*, Şamil İslam Ansiklopedisi, Şamil Yay. İstanbul 2000.
- *Kıraat-ı Aşere*, V, Şamil İslam Ansiklopedisi, Şamil Yay. İstanbul, 2000.
- ez-Zebidî, Muhammed Murteda, *Tacu'l-Arus*, Hukümetu Kuveyt, 1987, s. 5.
- ez-Zehebî, Muhammed Huseyn, *et-Tefsir ve'l-Mufessirun*, Daru'l-İhyai't-Turasi'l-Arabî, 1976, b.y.y.
- Zencanî, Ebu Abdullah, *Kur'ân Tarihi*, Önsöz Yay., İstanbul 2013.
- ez-Zerkani, Muhammed Abdulaziz, *Menahilu'l-İrfan fi U'lum'l-Kur'ân*, Daru'l-İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut 1990.
- ez-Zerkeşî, Muhammed b. Abdullah, *El-Burhan fi Ulumi'l-Kur'ân*, Beyrut 1988.

DİZİN

- Abdullah b. Haris, 96, 99
Abdullah b. Zübeyr, 32, 96, 99
Abdullah Draz, 22, 62, 76, 81, 83,
89, 92, 101, 102, 103
Adnanlılar, 25
ağız, 24
Alak, 17, 59, 60
Allah, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 16,
17, 27, 32, 37, 38, 39, 40, 43,
44, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54,
55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 68,
74, 75, 79, 92, 106, 108, 109,
113, 114, 116, 119, 133, 136,
138, 141, 143, 144, 147, 148,
151
Amidî, 16, 37, 153
Amr b. Şurahbil, 37
Arabistan, 20, 25, 26, 103
Aramî, 20
Arap, 2, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18,
19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35,
36, 37, 39, 55, 73, 75, 103,
120, 124, 126, 128, 140, 143,
153, 156, 159
arz, 66
arza, 73, 84, 85, 87, 88
Asım, 104, 124, 135
Ayet., 115
Batı, 15
Belazürî, 18, 19, 153
Bişr, 18, 19
Cebrail, 7, 33, 47, 50, 51, 53, 54,
55, 56, 57, 73, 84, 85, 86, 87,
88, 118, 128, 129, 141, 144,
149
cem', 3, 90, 92, 94, 95, 97, 98,
101, 102, 131, 135, 145, 149,
150, 152
Cem', 89, 90, 92, 95, 96, 149
dil, 2, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17,
24, 25, 26, 27, 28, 30, 37, 41,
147
Dil, 11, 12, 13, 14, 24, 153
dilin kaynağı, 14, 16
Ebu Cafe, 135
Ebu Musa' el-Eş'ari, 38
Ebu Şame, 27, 28, 32, 33, 125,
128, 129, 154
Ebû Zer, 17
Ebu'l-Esved ed-Düclî, 104
Ebu'l-Feth U'sman b. Cinnî, 15
Eflatun, 15
el-Fihrist, 19, 155
Enbar, 18, 20
Er-Ragıb el-İsfahanî, 45
Eşa'ri, 5
ezelî, 16, 56
ez-Zebidî, 71, 104, 159
Hamidullah, 3, 22, 23, 65, 66, 75,
77, 78, 81, 82, 83, 84, 86, 87,
88, 89, 91, 96, 121, 155
Hamza, 135, 138
hat, 23
Havran., 20
Hevazin., 25, 127
Hıristiyan, 15, 18, 59, 141, 142,
143
Hint, 14
Hire, 18, 20
Hire, 18
Huzeyfe b. Yeman, 99
Huzeyl, 25, 36, 127

- Hz. Aişe, 52, 58, 60, 61, 107
 Hz. Ebu Bekir, 80, 81, 90, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 102, 130, 131, 145, 149, 150, 152
 Hz. Ebû Bekir, 92
 Hz. Ebubekir, 3, 94, 95, 149
 Hz. Hatice, 22, 59
 Hz. Osman, 3, 32, 33, 34, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 115, 121, 130, 131, 140, 149, 150, 151
 Hz. Ömer, 2, 76, 77, 93, 127, 128
 Irak, 25, 98, 99, 104, 150
 İbn Abbas, 69
 İbn Abbas, 6, 15, 27, 37, 38, 58, 61, 68, 69, 74, 75, 85
 İbn Atiyye, 34
 İbn Cinnî, 14, 155
 İbn Faris, 15, 17
 İbn Hacer, 28, 33, 48, 51, 80, 81, 85, 86, 88, 90, 91, 94, 96, 97, 101, 123, 127, 155
 İbn Kuteybe, 21, 22, 122, 123, 124, 128, 129, 155
 İbnu'l-Cezerî, 75, 91, 133, 155
 İbnü'l-Cezerî, 75
 İncil, 5, 59, 72, 78, 144
 İnzal, 53, 54
 İstinsah, 97, 99, 100, 101
 Kahtanlılar, 25
 kelam, 7, 8, 16, 47, 56, 79
 Kelam, 7, 16
 kıraat, 4, 6, 99, 100, 101, 102, 122, 126, 127, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 150, 151
 Kıraat, 5, 7, 24, 26, 27, 41, 53, 65, 66, 67, 74, 75, 80, 83, 86, 92, 93, 96, 98, 100, 101, 104, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159
 Kinane, 25, 36, 127
 Kur'an tarihi, 1, 2, 3, 4
 Kur'an tarihi, 1, 4
Kur'an Yolu, 114, 115, 156
 Kur'an-Kerim, 1, 154
 Kureyş, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 100, 102, 127, 130, 131, 140, 150, 154
 Kurtûbî, 115, 116, 117, 120, 131
 Kusay, 25
 lehçe, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 122, 126, 128
 Lehçe, 24, 126
 lisan, 1, 9, 11, 12, 13, 24, 147
 lûgat, 4, 11, 12, 13
 Maide, 61, 62, 136
 Medine, 23, 26, 27, 28, 33, 34, 81, 82, 100, 154, 158
 Mekke, 18, 19, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 31, 74, 76, 77, 78, 81, 82, 87, 100, 127
 Melek, 48, 57
 mûciz, 7, 8
 Muhammed, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 12, 16, 18, 19, 22, 24, 48, 65, 66, 71, 74, 76, 81, 83, 86, 87, 89, 91, 114, 115, 117, 121, 133, 134, 135, 141, 142, 143, 145, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159
 Muhsin Demirci, 22, 43, 45, 46, 56, 57, 63, 106, 109, 110
 Mutezile, 16
 Mutezili, 15

- Müramir b. Mürre, 18, 19
Müramir b. Mürre,, 18, 19
mürtecel, 4, 5
Müseylemetü'l-Kezzab, 91
müştirikler, 91
müşkil, 124, 125, 136, 151
mütevâtir, 8, 126, 134
Nabatî, 20
Nafî, 135
Nasr, 16, 19, 61, 103, 104, 154
Nâzil, 92, 148
Nefî', 139
Nihat M. Çetin, 20, 23, 154
Nöldeke, 91, 157
Osman, 34, 72, 74, 96, 97, 100,
101, 102, 103, 108, 109, 131,
132, 133, 145, 149, 154, 156,
159
Ömer, 2, 5, 15, 55, 76, 77, 92, 95,
96, 98, 127, 135, 142, 145,
149, 150, 152, 153, 154, 157,
158
Sahabe, 3, 67, 74, 88, 97, 121,
155
Said b. Cübeyr, 37, 40
Suhuf, 71, 96
süre, 5, 60, 61, 62, 87, 90, 108,
113, 114, 116, 118, 120, 121,
143
Süre, 119, 120
Suyutî, 2, 5, 6, 7, 8, 29, 32, 36, 48,
51, 52, 57, 58, 60, 61, 62, 68,
69, 72, 90, 94, 103, 105, 106,
107, 108, 109, 113, 118, 119,
123, 124, 125, 127, 129
Süfyan, 18, 19
Şam, 18, 98, 100, 150
Şive, 24
Taberî, 6, 9, 27, 37, 38, 39, 40, 41,
64, 74, 79, 122, 125, 126, 131,
139, 142, 153, 156, 157, 158
Taha Hüseyin, 13
Tâlimi, 66
Tay, 18, 19, 25, 36
tedvin, 23, 89
tertib, 121
Tevbe, 7, 61, 93, 94, 111, 114,
115, 119, 153
tevkifî, 14, 15, 16, 17, 18, 116,
118, 119, 120, 121
Tevrât, 5
tilavet, 66
Tima, 19
Türkçe, 11, 114, 156
Ukeydir b. Abdulmelik b.
Abdalcinni el-Kindî, 18
ümmî, 21, 73, 74
üslûb, 9
vahiy, 1, 7, 16, 22, 43, 44, 45, 46,
47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55,
56, 57, 58, 60, 64, 66, 78, 79,
80, 81, 83, 87, 88, 92, 113,
143, 145, 148
Vahiy, 9, 43, 44, 45, 46, 47, 48,
50, 51, 52, 53, 54, 57, 63, 74,
87, 147, 148, 153, 154
Varaka, 22, 59, 72
yedi harf, 4, 28, 32, 34, 99, 122,
123, 124, 125, 126, 127, 128,
129, 130, 131, 140, 150, 151
Yedi harf, 28, 98, 122, 123, 124,
125, 126, 128, 129, 130, 150
Yemâme Savaşı, 92
Zahirîler, 16
Zahirîler, 16
Zerkânî, 3, 7, 19, 20, 22, 23, 43,
46, 47, 51, 53, 64, 65, 67, 74,

- 75, 81, 88, 90, 95, 100, 103,
104, 116, 117, 118, 119, 120,
121, 130, 132, 133, 140, 145,
159
- Zerkeşî, 1, 5, 6, 9, 39, 48, 54, 55,
58, 63, 64, 65, 68, 69, 81, 113,
114, 115, 117, 118, 119, 120,
- 123, 124, 125, 126, 127, 129,
159
- Zeyd b. Sabit, 23, 32, 75, 80, 81,
92, 93, 94, 96, 99, 111
- Ziyad b. Ebih, 104
- Zürkanî, 65